

Podujatia - MÁJ

6.5. (štvrtok) o 18.00 h **HUDBA POD HVIEZDNOU OBLOHOU – ANDREA BOCELLI**
Jedinečný hlas súčasného svetoznámeho talianskeho tenoristu pod umelou hviezdou oblohou. *Uvádza: PaedDr. Juraj Humeňanský*

7. – 9.5. **SÚSTREDENIE ÚČASTNÍKOV SÚŤAŽE ČVOH 2010**
Sústredenie najúspešnejších účastníkov okresných kôl súťaže ČVOH v Prešovskom kraji v rámci projektu „Spoznaj vesmír v planetáriu“ podporovaného APVV na základe zmluvy LPP-0014-09.

13.5. (štvrtok) o 18.00 h **HUDBA POD HVIEZDNOU OBLOHOU – VANGELIS**
Nezvyčajný hudobný svet uznávaného súčasného skladateľa gréckej národnosti pod umelou hviezdou oblohou.

15.5. (sobota) o 11.00 h **TOMÁŠOVA CESTA KU HVIEZDAM**
Fiktívny príbeh pod umelou hviezdou oblohou o poznávaní vesmíru počas jednej noci. Vhodný pre mladších školákov.

20.5. (štvrtok) o 18.00 h **HPHO – JEAN MICHEL JARRE**
Hudobná mozaika súčasného svetoznámeho francúzskeho umelca pod umelou hviezdou oblohou planetária.

22.5. (sobota) o 11.00 h **O FOTÓNKOVI FILIPKOVI**
Astronomická rozprávka v planetáriu pre deti predškolského veku.

27.5. (štvrtok) o 18.00 h **HUDBA POD HVIEZDNOU OBLOHOU – P. I. ČAJKOVSKIJ**
Život a dielo jedného z najpopulárnejších skladateľov európskej hudby pod umelou hviezdou oblohou planetária.

29.5. (sobota) o 11.00 h **NEVESTA HVIEZD**
Astronomická rozprávka pod umelou hviezdou oblohou, spracovaná na motívy klasického japonského mýtu.

a a a

ASTRONOMICKÉ POZOROVANIA PRE VEREJNOSŤ

Po zotmení v prípade priaznivého počasia.

5.5. o 21.00 h *Pozorovanie večernej oblohy*
19.5. o 21.00 h *Pozorovanie večernej oblohy*

Vstupné

Večerné programy:	2 €
Programy pre deti a MŠ:	1 €
Astronomické pozorovania:	1 €
Skupinové návštevy:	2 €
(žiáci ZŠ, študenti, invalidi, dôchodcovia 1 €)	

Podujatia - JÚN

3.6. (štvrtok) o 18.00 h **HUDBA POD HVIEZDNOU OBLOHOU – BEATLES**
Predstavenie nezabudnuteľnej kapely v audiovizuálnom programe pod umelou hviezdou oblohou planetária.

5.6. (sobota) 15.00 - 18.00 h **DEŇ DETÍ S ASTRONÓMIU**
Podujatie pri príležitosti MDD v rámci projektu „Spoznaj vesmír v planetáriu“ podporovaného APVV na základe zmluvy LPP-0014-09.
Program: (vstup zdarma)
1. Pozorovanie Slnka, vystrihovanie slnečných hodín 2. Programy v planetáriu 3. Mytologická mapa oblohy 4. Astronomické pexeso 5. Kreslenie pre najmenších 6. Výroba raketiek

10.6. (štvrtok) o 18.00 h **HUDBA POD HVIEZDNOU OBLOHOU – L. PAVAROTTI**
Výber z najznámejších árií svetoznámeho operného speváka pod umelou hviezdou oblohou. *Uvádza: PaedDr. Juraj Humeňanský*

12.6. (sobota) o 11.00 h **MARTIN A HVIEZDA**
Rozprávka pod umelou hviezdou oblohou pre najmenších o Martinovi a jeho ceste za žiarivou hviezdou.

17.6. (štvrtok) o 18.00 h **HUDBA POD HVIEZDNOU OBLOHOU – POSOLSTVO ČASU**
Zastav sa a začni odznova pri počúvaní Piesní vzdialenej Zeme M. Oldfielda. *Uvádza: Roman Šankvalier*

19.6. (sobota) o 11.00 h **VESMÍRNE OTÁZNIKY**
Hudobný program pod umelou hviezdou oblohou pre najmenších.

24.6. (štvrtok) o 18.00 h **HPHO – VIVALDIHO ŠTYRI ROČNÉ OBDOBIA**
Baroková hudba a maliarstvo pod umelou hviezdou oblohou.

26.6. (sobota) o 11.00 h **POTULKY OBLOHOU**
Program pod umelou hviezdou oblohou planetária o hviezdach, planétach, Mesiaci a Mliečnej ceste. Vhodný pre mladších školákov.

a a a

ASTRONOMICKÉ POZOROVANIA PRE VEREJNOSŤ

Po zotmení v prípade priaznivého počasia.

9.6. o 21.30 h *Pozorovanie večernej oblohy*
23.6. o 21.30 h *Pozorovanie večernej oblohy*

Termíny návštev

Dospelí: štvrtok o 18.00 h; Deti: sobota o 11.00 h
Astronomické pozorovania: streda v určených hodinách
Skupinové návštevy: pondelok až piatok
o 9.00, 11.00, 14.00, a 16.00 h, sobota o 9.00 h
Kapacita planetária je 68 miest. Skupinové návštevy je nutné dohodnúť vopred telefonicky alebo osobne.

HVEZDÁREŇ A PLANETÁRIUM V PREŠOVE

Astronomický informátor

máj - jún

3/2010

Hubblou vesmírny d'alekoh'lad – dvadsať rokov objavov

Vydáva: HaP v Prešove v spolupráci s pobočkou SAS pri SAV v Prešove

Ročník XXXVI
Telefón/Fax: 051 / 7722065, 7733218
E – mail: hap@astropresov.sk
Internet: www.astropresov.sk

Bolid „Košice“

Veľmi jasný meteor (bolid) osvetlil 28. februára 2010 o 23:24:46 SEČ nočnú oblohu nad Slovenskom. Jeho jasnosť prevyšila viac ako 1000x jasnosť Mesiaca v splne a napriek oblačnosti, náhle veľké zjasnenie oblohy videlo veľké množstvo ľudí v okruhu niekoľko stoviek kilometrov. Svetelný jav sprevádzalo dunenie podobné hromu alebo výbuchu, čo naznačovalo uvoľnenie energie v podobe zvukových vln. Tento úkaz malo na svedomí teleso 1,5 metra veľké a niekoľko ton ťažké, ktoré vletelo do atmosféry našej Zeme a začalo horieť. Počas svojho preletu atmosférou 4x explodovalo a vo výške 35km, pri poslednej explózii, došlo k jeho rozpadu. Pomocou rádiometrických senzorov na 7 automatických bolidových stanicích-v ČR(6), v Rakúsku(1), z videozáznamov súkromných bezpečnostných kamier z dvoch miest v Maďarsku a zo svedectiev množstva ľudí sa vedcom podarilo vypočítať presnú dráhu letu a taktiež miesto dopadu. Potvrdenie výpočtov priniesla spoločná expedícia (AsÚ SAV – doc. J. Svoreň a FMFI UK – Dr. J. Tóth) v okolí obce Vyšný Klátov, kde 20. marca našiel Dr. J. Tóth prvý meteorit. Nasledovali ďalšie expedície vedeckých pracovníkov a doktorandov FMFI UK, AsÚ SAV, AsÚ AV ČR. Celkovo sa našlo 64 meteoritov s hmotnosťami od 0,5 gramu po 2,19 kg. Analýza potvrdila, že ide o chondrity typu H5 – bežný typ kamenných meteoritov. Z komerčného hľadiska majú malú cenu, ale z vedeckého hľadiska ide o veľmi výnimočný prípad. Na svete je nájdených okolo 40 000 meteoritov, ale z toho len 14 má doteraz určenú dráhu, takže vieme, z ktorej časti Slnecnej sústavy k nám prišli. Meteorit „Košice“, po oficiálnom schválení a katalogizovaní, bude 15. prípadom meteoritu s rodokmeňom, prvým na Slovensku. Od posledného pozorovaného pádu meteoritu na Slovensko, ktorého dráha sa vtedy nedala určiť, prešlo 115 rokov.

Mgr. Roman Tomčík

Vesmír očami detí 2010

Dňa 15. marca 2010 sa v budove HaP v Prešove konalo vyhodnotenie okresného kola výtvarnej súťaže *Vesmír očami detí*. Vyhlasovateľom súťaže je Slovenská ústredná hviezdáreň v Hurbanove v spolupráci s ostatnými astronomickými zariadeniami na Slovensku.

Do súťaže sa zapojili žiaci MŠ, ZŠ a ZUŠ z okresu Prešov – Sabinov / Poprad - Bardejov s celkovým počtom 685 prác; 428 – Prešov a spádová oblasť / 257 – Poprad a spádová oblasť (9/4 MŠ, 27/11 ZŠ, 5/4 ZUŠ).

Porota v zložení Mgr. M. Klučárová a PaedDr. P. Mastiľak konštatovala veľmi dobrú úroveň prezentovaných diel. Najlepšie ocenené a ďalšie ocenené práce postúpili do celoštátneho kola v Hurbanove, ktoré sa konalo 9.4.2010.

V súčasnosti ich môžete vidieť na našej webovej stránke (www.astropresov.sk) v podobe virtuálnej výstavy. Časť ostatných prác tvorí výstavku v expozícii planetária.

Chceme sa poďakovať všetkým – deťom MŠ, žiakom ZŠ, ich učiteľom aj porotcom – tým, ktorí svojou snahou a svojou prácou pomohli HaP pri realizácii XXIV. ročníka výtvarnej súťaže „Vesmír očami detí“. Dúfame, že nám svoju priazeň zachovajú aj v budúcnosti.

Mgr. Viliam Kolivoška

Hviezdny Tulák

V rámci projektu *Spoznaj vesmír v planetáriu* bola v I. štvrtroku 2010 vydaná publikácia pod názvom *Hviezdny Tulák* s podtitulom *Túlanie sa mytológiou a prvotnými objavmi planét*. Publikácia sa zameriava na historický prierez poznávania planét. Popisujú sa mytologické predstavy rôznych kultúr, predhistorické záznamy o pozorovaní planét a teleskopické objavy planét. Text je doplnený obrázkami mytologických bohov, historických záznamov a dokumentov. Autorom publikácie je RNDr. Peter Begeni (1974), ktorý pochádza z Prešova a počas stredoškolského štúdia bol nadšeným členom Klubu mladých astronómov pri Hvezdární a planetáriu v Prešove. Vyštudoval astronómiu a astrofyziku na Fakulte matematiky, fyziky a informatiky Univerzity Komenského v Bratislave. Je aktívnym členom Slovenskej astronomickej spoločnosti. V súčasnosti žije a pracuje v Košiciach.

Publikácia je určená pre učiteľov, vedúcich astronomických krúžkov, členov astronomických krúžkov a jednotlivcov z radov širokej verejnosti, ktorí sa zaujímajú o astronómiu. Publikácia má formát A4 a rozsah 55 strán.

Čo vieš o hviezdach ?

Okresné kolo

V dňoch 23., 24. a 25. marca 2010 sa v HaP v Prešove uskutočnilo okresné kolo 20. ročníka celoštátnej vedomostnej súťaže ČVOH v troch vekových kategóriách. Na súťaži sa zúčastnilo 73 súťažiacich z 22 škôl okresu Prešov a Sabinov. Na prvých troch miestach sa v jednotlivých kategóriách umiestnili:

I. kategória (žiaci 4.-6. ročníka ZŠ, 26 súťažiacich, z toho 21 z okresu Prešov a 5 z okresu Sabinov)

Okres Prešov

1. Michaela Lupačová CZŠ sv. Michala, Kendice
2. Jakub Jambrich Gymnázium JAR, Prešov
3. Jakub Prokopič ZŠ Šmeralova, Prešov

Okres Sabinov

1. Samuel Bañas Gymnázium Lipany
2. Barbora Kolková Gym. A. Prídavka, Sabinov
3. Tomáš Majtner ZŠ Komenského 113, Lipany

II. kategória (žiaci 7.-9. ročníka ZŠ, 26 súťažiacich, z toho 16 z okresu Prešov a 10 z okresu Sabinov)

Okres Prešov

1. Matej Dzurov ZŠ Bajkalská, Prešov
2. Ľubomíra Safková ZŠ Šrobárova, Prešov
3. David Jackanin ZŠ Sibírska, Prešov

Okres Sabinov

1. Kristína Ščavnická Gymnázium Lipany
2. René Novysedlák Gymnázium Lipany
3. Matúš Džačovský Gym. A. Prídavka, Sabinov

III. kategória (študenti SŠ a gymnázií, 21 súťažiacich, z toho 11 z okresu Prešov a 10 z okresu Sabinov)

Okres Prešov:

1. Dominik Imrich Gymnázium Konštantínova 2, Prešov
2. Pavol Gajdoš Gymnázium JAR, Prešov
3. Milan Pešta Gymnázium Konštantínova 2, Prešov

Okres Sabinov:

1. Jakub Feltovič Gymnázium Lipany
2. Radovan Lacko Gym. A. Prídavka, Sabinov
3. Michal Bañas Gymnázium Lipany

Krajské kolo

V dňoch 20., 21. a 22. apríla 2010 sa v priestoroch HaP v Prešove uskutočnilo krajské kolo 20. ročníka celoštátnej vedomostnej súťaže ČVOH v troch vekových kategóriách. Na súťaži sa zúčastnilo 40 súťažiacich z okresov Humenné, Prešov, Sabinov, Snina, Stropkov a Svidník. Na prvých troch miestach sa umiestnili:

I. kategória (žiaci 4.-6. ročníka ZŠ, 15 súťažiacich)

1. Jakub Jambrich Gymnázium JAR, Prešov
2. Michaela Lupačová CZŠ sv. Michala, Kendice
3. Jakub Prokopič ZŠ Šmeralova, Prešov

II. kategória (žiaci 7.-9. ročníka ZŠ, 14 súťažiacich)

1. Matej Dzurov ZŠ Bajkalská, Prešov
2. Kristína Ščavnická Gymnázium, Lipany
3. René Novysedlák Gymnázium, Lipany

III. kategória (študenti SŠ a gymnázií, 11 súťažiacich)

1. Dominik Imrich Gymnázium Konštantínova 2, Prešov
2. Pavol Gajdoš Gymnázium J.A.R., Prešov
3. Milan Pešta Gymnázium Konštantínova 2, Prešov

Prví traja z každej kategórie postupujú do celoštátneho kola, ktoré organizuje Slovenská ústredná hviezdáreň v Hurbanove a ktoré sa bude konať v dňoch 8., 9., a 10. júna 2010 vo Hvezdární a planetáriu Maximiliána Hella v Žiari nad Hronom. Výsledky okresného a krajského kola ČVOH sú aj na našej webovej stránke.

RNDr. Danica Jančuškova